

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Aan de Voorzitter van de
Eerste Kamer der Staten-Generaal
Kazernestraat 52
Den Haag

**Ministerie van Buitenlandse
Zaken**

Rijnstraat 8
2515 XP Den Haag
Postbus 20061
Nederland
www.rijksoverheid.nl

Onze Referentie

BZ2523636

Bijlage(n)

3

Datum 19 december 2025

Betreft Informatievoorziening over nieuwe Commissievoorstellen

Geachte voorzitter,

Overeenkomstig de bestaande afspraken ontvangt u hierbij drie fiches die werden opgesteld door de werkgroep Beoordeling Nieuwe Commissie voorstellen (BNC).

Fiche 1: Mededeling Europees cultuur kompas;
Fiche 2: Data Unie Strategie;
Fiche 3: Europa verbinden via hogesnelheidslijnen.

De minister van Buitenlandse Zaken,

D.M. van Weel

Fiche 1: Mededeling Europees cultuur kompas

1. Algemene gegevens

a) Titel voorstel

Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's: een cultuurkompas voor Europa

b) Datum ontvangst Commissiedocument

12 november 2025

c) Nr. Commissiedocument

COM(2025) 785

d) EUR-Lex

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX:52025DC0785>

e) Nr. impact assessment Commissie en Opinie

N.v.t.

f) Behandelingstraject Raad

Raad voor Onderwijs, Jeugd, Cultuur en Sport

g) Eerstverantwoordelijk ministerie

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

2. Essentie voorstel

Het cultuurkompas voor Europa is een mededeling van de Commissie en is een toekomstgericht strategisch raamwerk om cultuur te betrekken bij andere beleidsvelden van de Commissie. In dit fiche staat 'cultuur' gelijk aan het geheel van de culturele en creatieve sectoren (hierna: CCS). Dat zijn de kunsten, letteren, audiovisuele sectoren, creatieve industrie en het cultureel erfgoed. Met het cultuurkompas stelt de Commissie een breed kader op, met als uiteindelijk doel om het maatschappelijke en economische potentieel van cultuur ook in relatie tot andere beleidsterreinen voor individuen, samenlevingen en gebieden beter te benutten en ervoor te zorgen dat de CCS betrokken worden bij thema's als Europese eenheid, diversiteit, innovatie, weerbaarheid en excellentie.

Het cultuurkompas bestaat uit vier elementen: de EU verdedigt Europese waarden en culturele rechten, de EU ondersteunt kunstenaars en professionals in de CCS, de EU benut cultuur om de Unie concurrerender, veerkrachtiger en hechter te maken en de EU ziet cultuur als onderdeel van haar externe beleid en promoot internationale culturele relaties en partnerschappen. Hieronder volgt een toelichting per punt.

De lidstaten en de Unie moeten Europese waarden en culturele rechten, zoals de artistieke vrijheden van de CCS, actief beschermen. Dat is tevens een uitgangspunt in het toekomstige AgoraEU programma, het Europese programma voor cultuur voor de periode 2028-2034. Dit is van belang voor een democratische en weerbare maatschappij, waarbij ook het Europees democratisch schild wordt genoemd.¹ Naast de vijf bestaande EU-prijzen om de zichtbaarheid van cultuur te promoten zal er een nieuwe EU-prijs voor podiumkunsten worden ingesteld, om artistieke excellentie te vieren. Ook wil de Commissie onder andere investeren in diversiteit van het digitale cultuuraanbod en onderzoekscapaciteit inzetten op de wereldwijde vindbaarheid van digitaal Europees cultuuraanbod.

De Commissie ziet cultuurparticipatie en toegankelijkheid van culturele activiteiten als essentieel voor de bevordering van burgerschap en fundamenteel voor elke democratische en inclusieve maatschappij. De Commissie pleit voor een vrijwillig raamwerk voor erkenning van nationale culturele erfgoedpassen voor jongeren, het promoten van *DiscoverEU* culturele routes voor jongeren en het vergroten van het aanbod binnen de bestaande EU-jongerenkortingskaart van het Erasmus+ programma.

De Commissie noemt een aantal maatregelen om kunstenaars en professionals in de CCS te ondersteunen. Zij zijn gebaat bij goede arbeidsmarktomstandigheden. Daarom wil de Commissie onder andere een EU-kunstenaarshandvest opstellen waarin de basisprincipes, richtsnoeren en afspraken voor de CCS worden beschreven. Om de betrokkenheid van jeugd te vergroten wordt gepleit voor talentontwikkeling en kansen voor jongeren.

Het streven om als EU cultuur te benutten om de Unie concurrerender, veerkrachtiger en hechter te maken wordt met een aantal punten toegelicht. De Commissie wil het aanjagen van innovatie en het creëren van banen door de CCS verder aanmoedigen. De Commissie wil digitale technologie en in het bijzonder kunstmatige intelligentie verankeren in de CCS en inzetten op de digitale transformatie van de CCS. De Commissie wil het regionale en lokale cultuurbeleid bevorderen (o.a. via het Nieuw Europees Bauhaus en Europese Culturele Hoofdsteden na 2033). Zij geeft aan het Europees erfgoedlabel te willen vernieuwen.

De mededeling pleit ervoor dat de EU cultuur ziet als onderdeel van haar externe beleid en gebruikt om internationale culturele relaties en partnerschappen te promoten. Cultuur moet daarom, meer dan nu al het geval is, onderdeel worden van het buitenlandbeleid van de EU en een grotere rol krijgen in het uitbreidings- en integratiebeleid van de EU.

Daarnaast wil de Commissie via een gezamenlijke verklaring van het Europees Parlement, de Europese Raad en de Commissie, getiteld "Europa voor cultuur, cultuur voor Europa", draagvlak creëren voor de belangrijkste beginselen van het cultuurbeleid in Europa.

Verder stelt de Commissie voor om een periodiek rapport te publiceren over de staat van CCS in de EU dat met name op artistieke vrijheid zal focussen en hierover met de sector in gesprek te gaan.

¹ Zie https://commission.europa.eu/document/2539eb53-9485-4199-bfdc-97166893ff45_en

Ook zal een Europese organisatie worden ingesteld die culturele gegevens publiceert in nauwe samenwerking met de lidstaten.

Tot slot geeft de Commissie aan dat zij de inzet op cultuur ziet als een strategische investering. Daarbij gaat zij naast de bestaande instrumenten op zoek naar nieuwe wegen voor de financiering van de CCS. Ook zal er actief gewerkt worden aan het *mainstreamen* van cultuurfinitanciering via andere programma's van de EU, zoals Erasmus+, Horizon Europe, het Europees Concurrentievermogenfonds en *Global Europe*.

3. Nederlandse positie ten aanzien van het voorstel

a) Essentie Nederlands beleid op dit terrein

Democratie, vrijheid en diversiteit zijn grondwaarden van het nationale en het internationale cultuurbeleid. Artistieke en redactionele vrijheden staan daarin centraal. Het kabinet benadrukt het belang van het recht van iedere burger om actief deel te nemen aan het culturele leven. In het huidige Nederlandse cultuurbeleid wordt gewerkt aan gedeelde opgaven, participatie en breed publieksbereik. Hieronder valt het versterken van professionals in de CCS, talentontwikkeling, kansen voor digitalisering en voor toekomstbestendig erfgoed. Ook zet Nederland in op het bevorderen van creativiteit en ontwerp bij ruimtelijke en maatschappelijke transitieopgaven, inclusief het betrekken van erfgoed en cultuurhistorische waarden. Het vergroten van cultuurparticipatie van jongeren doet Nederland niet alleen via cultuureducatie en cultuurcoaches, maar ook met de Cultuurkaart in het voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs. Dit sluit aan bij de genoemde nationale erfgoedpassen. De Nederlandse bijdrage aan de EU-jongerenkortingkaart wordt stopgezet. Voor het vergroten van de toegankelijkheid van cultuur en media voor mensen met een beperking heeft Nederland zich gecommitteerd aan het VN-verdrag Handicap. Het kabinet heeft in de bijbehorende werkagenda aangekondigd in te zetten op het ontwikkelen van het Kennispunt Toegankelijke Cultuur, op het starten van een financiële regeling die het mogelijk maakt om toegankelijkheid en inclusie te vergroten, op aanscherping van bestaande regels, zoals voor audiodescriptie en op het stimuleren van de inzet op representatie. Dit sluit aan bij de ambities van de Commissie om de participatie van mensen met een beperking te vergroten.

De verbetering van de arbeidsomstandigheden van kunstenaars en de ontwikkeling van aankomende professionele kunstenaars zijn een prioriteit binnen het cultuurbeleid in Nederland. Uit nationaal onderzoek is gebleken dat de arbeidspositie van mensen in de culturele sector zorgwekkend is. Dit heeft binnen de sector geleid tot de ontwikkeling van de 'Arbeidsmarktagenda culturele en creatieve sector'. Daaruit is bijvoorbeeld de *Fair Practice Code* voortgekomen, die dient als leidraad voor hoe de sector gezamenlijk werkt aan een toekomstbestendige arbeidsmarkt en een professionele praktijk. Het belang van het ondersteunen van de arbeidsmarkt-omstandigheden van professionals in de CCS is een speerpunt in het Nederlandse beleid om een gezond ecosysteem in de CCS te creëren.

Het is van belang om ervaringen ook op internationaal niveau uit te wisselen. Het belang van het versterken van gezondheid en welzijn door cultuur wordt ook door Nederland gezien.

Wat betreft talentontwikkeling vinden in Nederland verkenningen plaats voor toekomstig beleid, in de eerste plaats op het gebied van klassieke muziek en dans.

Het Nederlandse beleid is erop gericht de CCS concurrerender en veerkrachtiger te maken, onder andere door het bevorderen van de digitale transformatie van deze sectoren. Ontwerpkracht wordt in Nederland gericht ingezet om te helpen maatschappelijke vraagstukken op te lossen en om verantwoorde, werkbare toepassingen van technologie te realiseren. Het kabinet doet dit ook door de inzet van ontwerp en cultureel erfgoed bij ruimtelijke transitie. Zo zorgen we voor het behoud van identiteit van de fysieke leefomgeving, dat deze herkenbaar blijft en dat de kwaliteit wordt versterkt. Ook het vestigingsklimaat blijft daardoor aantrekkelijk en wordt verder versterkt. Het kabinet hecht veel waarde aan het Europees Erfgoedlabel met haar grote netwerk en transnationale sites. Nederland zet in op het betrekken van cultuur bij de groene transitie, door het faciliteren van de sector om stappen te kunnen zetten.

Het kabinet heeft een internationaal bilateraal cultuurbeleidskader (ICB) dat goed aansluit bij de gepresenteerde inzet van de Commissie. Ook in Nederland wordt cultuur ingezet om bij te dragen aan maatschappelijke vraagstukken en de Nederlandse CCS buiten Nederland zichtbaar te maken. Hiervoor draagt Nederland ook bij aan multilaterale samenwerking op het gebied van cultuur binnen o.a. UNESCO en de Raad van Europa. Het kabinet ziet cultuur daarnaast als een sterk middel om te gebruiken in de strategische communicatie en activiteiten van de EU in kandidaat-lidstaten en de bredere nabuurschapsregio, en om relaties met deze landen te versterken. Op EU-niveau heeft het kabinet goede ervaringen met samenwerking in het externe beleid op gebied van cultuur, denk aan de samenwerking tussen EU lidstaten om de culturele identiteit van Oekraïne te beschermen. Tussen lidstaten is eerder uitgewisseld dat dit beter en coherenter kan.

b) Beoordeling + inzet ten aanzien van dit voorstel

Het kabinet verwelkomt de mededeling van de Commissie over het cultuurkompas en steunt de daarin toegelichte vier richtingen, die overeenkomen met het Nederlandse nationale beleid en de Nederlandse belangen. Dat geldt in het bijzonder voor de ambitie om de CCS nauwer te betrekken bij andere programma's van de EU en het ontwikkelen van een bredere basis voor cultuurfinanciering door het betrekken van private financieringsbronnen. Ook het betrekken van cultuur bij het EU-buitenlands beleid sluit aan bij de Nederlandse invulling van het internationale cultuurbeleid.

In dit fiche zal het kabinet haar positie geven ten aanzien van de concrete *nieuwe* zaken die in het cultuurkompas worden aangekondigd; op staand beleid zal in dit fiche niet verder worden ingegaan. Het kabinet ondersteunt de intentie van de Commissie ten aanzien van de gezamenlijke verklaring "Europa voor cultuur, cultuur voor Europa" en wacht de verdere uitwerking hiervan af de huidige concepttekst sluit aan bij Nederlands beleid.

Het kabinet neemt kennis van het initiatief van de Commissie om periodiek een rapport te publiceren over de Staat van CCS in de EU en hierover met de sector in gesprek te gaan. Daarbij vindt het kabinet het van belang dat de lidstaten nauw betrokken worden bij deze dialoog. In de

visie van de Commissie over arbeidsmarktomstandigheden van professionals in de CCS wordt hoofdzakelijk ingezet op kennisdeling en het opstellen van Europese richtsnoeren ten behoeve van Europese subsidies. Dit is passend bij de bevoegdheden van de Commissie. Het kabinet hecht waarde aan het verzamelen en uitwisselen van culturele data, trends en *best practices*, maar is op dit moment niet overtuigd van de meerwaarde van het oprichten van een nieuwe organisatie zoals de Commissie ten aanzien van culturele gegevens voorstaat. Er gebeurt namelijk al veel in de lidstaten, en door Eurostat en het *Compendium of Cultural Policies and Trends* op het niveau van de EU en de Raad van Europa. Het kabinet benadrukt dat er geen onnodig extra werk moet worden gecreëerd.

De Commissie stelt verder een aantal zaken voor: het instellen van een EU-prijs voor podiumkunsten, het openstellen van de bestaande EU-jongerenkortingskaart voor meer cultureel aanbod, het instellen van een netwerk van culturele jongerenambassadeurs en het opstellen van een EU-kunstenaarshandvest. Het is de vraag wat de meerwaarde van deze voorstellen gaat zijn t.o.v. nationale inzet. Het kabinet wacht het opstellen van EU-richtsnoeren voor cultuur, gezondheid en welzijn af vanwege het belang en de meerwaarde van cultuur bij preventie van gezondheid en welzijn. Het kabinet stelt vast dat de mededeling over het bevorderen van cultureel toerisme past in het Nederlandse beleid voor toerisme. Het kabinet verwelkomt suggesties om cultuur te integreren in internationale partnerschappen, mits dit een duidelijk doel dient. Tenslotte verwijst het cultuurkompas naar een toekomstige strategie voor kunstmatige intelligentie en de CCS en andere auteursrecht-gerelateerde zaken. Het kabinet benadrukt het belang van zo'n strategie en kijkt uit naar een concreet voorstel.

c) Eerste inschatting van krachtenveld

De Commissie geeft het cultuurkompas gepresenteerd tijdens de formele OJCS-raad op 28 november 2025. Diverse lidstaten hebben het initiatief verwelkomd.

4. Grondhouding ten aanzien van bevoegdheid, subsidiariteit, proportionaliteit, financiële gevolgen en gevolgen voor regeldruk, concurrentiekracht en geopolitieke aspecten

a) Bevoegdheid

De grondhouding van het kabinet is positief. De mededeling heeft betrekking op beleid voor cultuur en de interne markt. Op het terrein van cultuur is sprake van een ondersteunende bevoegdheid van de EU (artikel 6, onder c, VWEU). Op het terrein van interne markt is sprake van een gedeelde bevoegdheid van de Unie en de lidstaten (artikel 4, tweede lid, onder a, VWEU).

b) Subsidiariteit

De grondhouding van het kabinet is positief. De mededeling heeft tot doel om het potentieel van cultuur voor individuen, samenlevingen en gebieden beter te benutten en ervoor te zorgen dat de

CCS bij thema's als Europese eenheid, diversiteit, innovatie en excellentie worden betrokken. Gezien het hier gaat om het bevorderen van grensoverschrijdende samenwerking kan dit onvoldoende door de lidstaten op centraal, regionaal of lokaal niveau worden verwezenlijkt, daarom is een strategie op EU-niveau noodzakelijk. Alleen door deze grensoverschrijdende samenwerking worden belemmeringen op de interne markt voor cultuur en media weggenomen.

c) Proportionaliteit

De grondhouding van het kabinet is positief. De mededeling heeft tot doel om het potentieel van cultuur voor individuen, samenlevingen en gebieden beter te benutten en ervoor te zorgen dat de CCS bij thema's als Europese eenheid, diversiteit, innovatie en excellentie betrokken worden. De Commissie heeft gekozen voor een strategie die niet bindend is, maar wel geschikt is om de doelstelling te bereiken, namelijk de CCS nauwer betrekken bij andere programma's van de EU. Het is mede gericht op het ontwikkelen van een bredere basis voor cultuurfinitanciering. Bovendien gaat de strategie niet verder dan noodzakelijk, omdat er weinig nieuw beleid wordt voorgesteld maar er vooral samenhang en overzicht wordt gecreëerd. Met deze strategie laat de Commissie voldoende ruimte aan de lidstaten om eigen nationale initiatieven te ontplooien.

d) Financiële gevolgen

De in de mededeling aangekondigde maatregelen zullen worden gefinancierd via het huidige Creatief Europa programma en vanaf 2028 via het voorgestelde AgoraEU-programma. In overeenstemming met haar voorstel wil de Commissie voortbouwen op de erfenis en successen van Creatief Europa en heeft zij voorgesteld het budget voor cultuur onder het nieuwe Meerjarig Financieel Kader te verdubbelen.

Nederland is van mening dat de benodigde EU-middelen gevonden dienen te worden binnen de in de Raad afgesproken financiële kaders van de EU-begroting 2021-2027 en dat deze moeten passen bij een prudente ontwikkeling van de jaarbegroting. Het kabinet wil niet vooruitlopen op de integrale afweging van middelen na 2027. Eventuele budgettaire gevolgen worden ingepast op de begroting van het beleidsverantwoordelijke departement, conform de regels van de budgetdiscipline.

e) Gevolgen voor regeldruk, concurrentiekracht en geopolitieke aspecten

De Commissie geeft in de mededeling aan bijzondere aandacht te besteden aan vereenvoudiging, onder meer door meer gebruik te maken van trapsgewijze subsidies en financiering die niet gekoppeld is aan kosten en forfaitaire bedragen. Dit zou moeten leiden tot meer efficiëntie en een betere toegankelijkheid. Op basis hiervan is te verwachten dat de regeldruk afneemt, echter zijn de consequenties van de mededeling voor regeldruk nog niet volledig te overzien. Het kabinet zal bij de verdere uitwerking van de mededeling de consequenties voor regeldruk in de gaten houden.

Aandacht voor de culturele sector kan bijdragen aan innovatie en concurrentiekracht van Europa. De gezamenlijke verklaring die de Commissie voorstelt is mede ingegeven door de toenemende

druk op Europese waarden als vrijheid van artistieke en redactionele expressie. Dit past in de huidige aandacht voor de weerbaarheid van democratie en fundamentele waarden.

Fiche 2: Data Unie Strategie

1. Algemene gegevens

a) Titel voorstel

Communication from the Commission to the European Parliament and the Council. Data Union Strategy: Unlocking data for AI

b) Datum ontvangst Commissiedocument

19 november 2025

c) Nr. Commissiedocument

COM(2025) 835

d) EUR-Lex

[EUR-Lex - 52025DC0835 - NL - EUR-Lex](#)

e) Nr. impact assessment Commissie en Opinie

Niet opgesteld

f) Behandelingstraject Raad

Telecomraad

g) Eerstverantwoordelijk ministerie

Ministerie van Economische Zaken

2. Essentie voorstel

Op 19 november 2025 heeft de Europese Commissie (hierna: de Commissie) de Data Unie Strategie gepresenteerd als onderdeel van het Digitaal Pakket. Met dit pakket beoogt de Commissie de innovatiekracht en groeimogelijkheden van bedrijven in de EU te versterken en hun administratieve lasten te verlagen. Dit fiche apprecieert enkel de Data Unie Strategie (hierna: de mededeling) in het pakket, de andere onderdelen van het Digitaal Pakket zijn in aparte BNC-fiches geapprecieerd.

De mededeling bestaat uit drie pijlers: de beschikbaarheid van kwalitatief hoogwaardige data voor het trainen van kunstmatige intelligentie (AI), het stroomlijnen van digitale wetgeving, en het strategisch internationaal databeleid in relatie tot derde landen buiten de EU. De Commissie adresseert hiermee drie strategische uitdagingen: dataschaarste als obstakel voor innovatie, complexe regelgeving die groei belemmert en de toenemende wereldwijde concurrentie met data als strategisch geopolitiek bezit.

In pijler I wordt, om grote hoeveelheden kwalitatief hoogwaardige data vrij te maken voor het ontwikkelen van AI-modellen, verder geïnvesteerd in *Common European Data Spaces* (hierna: data spaces). Data spaces zijn sectorale, gedeelde digitale omgevingen waar publieke en private partijen veilig, betrouwbaar en volgens uniforme regels data kunnen uitwisselen en hergebruiken. De Commissie richt zich in de mededeling op de doorontwikkeling van data spaces in sectoren waar het maatschappelijk belang groot is: de gezondheid, mobiliteit, energie, publieke dienstverlening en duurzaamheid. Ook introduceert de mededeling twee nieuwe data spaces voor het delen van data in de rechtspraak en voor defensie.

De mededeling introduceert het concept Data Labs. Data Labs zullen datahouders, data spaces en andere domein specifieke data-ecosystemen verbinden aan het AI-ecosysteem en de Europese AI-fabrieken. Data Labs zullen praktische diensten aanbieden, zoals datapooling, datacuratie, en het labelen en pseudonimiseren van data, om organisaties, met name het MKB en startups, te helpen bij het veilig delen en gebruiken van data.

Via de doorontwikkeling van SIMPL¹ wil de Commissie de verschillende data spaces met elkaar verbinden. De Commissie kondigt verder de publicatie van de Cloud and AI Development Act aan (verwacht in Q1 2026), een verordening die zich richt op het promoten van duurzame datacentercapaciteit en een soevereine cloud. Ook introduceert de Commissie plannen voor het uitbreiden van de high value datasets als onderdeel van het open databeleid. Daarnaast worden nieuwe activiteiten voor synthetische data² gelanceerd, waaronder juridische ondersteuning, standaarden, certificering en een synthetische datafabriek. Ook introduceert de Commissie de ontwikkeling van nieuwe standaarden voor datakwaliteit en data etikettering

Pijler II gaat in op het stroomlijnen van Europese digitale wetgeving. Hiervoor heeft de Commissie de Omnibus Digitaal en de Omnibus AI geïntroduceerd, waarin Europese datawetgeving worden gestroomlijnd en samengebracht. Daarnaast introduceert de mededeling een Digitale Fitness Check, waarin de raakvlakken en eventuele overlap tussen digitale wetgeving geanalyseerd zal worden. Daarnaast wordt ingezet op geautomatiseerd rapporteren, zogenoemde *one-click-compliance*, via de Europese business wallet. Ook zal de Commissie bedrijven en organisaties ondersteuning bieden bij het voldoen aan de Dataverordening door model-contracten voor data delen en standaard contractclausules voor cloud-computing te ontwikkelen, uitleg te geven over vergoeding voor het beschikbaar stellen van data en over bedrijfsgeheimen, en een juridische helpdesk op te richten.

Pijler III richt zich op het strategisch internationaal databeleid van de EU in relatie tot derde landen. Ten eerste wil de Commissie Europese gevoelige niet-persoonlijke data beter beschermen, in lijn met de adequaatsheidsbesluiten voor persoonlijke databescherming. Ook wil het een anti-datalek toolbox introduceren. Ten tweede zal de Commissie zich focussen op het versterken van partnerschappen

¹ SIMPL is een open-source middleware platform dat de datatoegang en interoperabiliteit tussen Europese data spaces faciliteert.

² Een synthetische dataset is een kunstmatig gegenereerde dataset die statistisch gezien de eigenschappen, patronen en relaties van een echte dataset nabootsen.

met gelijkgestemde landen, door het inzetten van data spaces in internationale datastromen, het opstellen van gestandaardiseerde contracten, en door internationale datastromen op te nemen in internationale en bilaterale verdragen. Ten derde wil de Commissie, in relatie tot internationaal databeleid, haar inzet in internationale fora als de G7, G20, OESO en VN vergroten.

3. Nederlandse positie ten aanzien van het voorstel

a) Essentie Nederlands beleid op dit terrein

Het nationaal beleid rondom data delen vindt zijn oorsprong in diverse overheidsdocumenten, waaronder de Nederlandse visie op datadeling tussen bedrijven (2019),³ waarin de grote economische en maatschappelijke kansen die datadeling door bedrijven biedt worden onderkend. Op basis van de ambities en principes die in de visie worden beschreven is het *Centre of Excellence for Data Sharing & Cloud* opgericht.

In de Nationale Technologiestrategie (NTS) is prioriteit gegeven aan de ontwikkeling van tien sleuteltechnologieën.⁴ AI en data zijn gezamenlijk gecategoriseerd als één sleuteltechnologie om de synergie tussen de data en AI-ecosystemen in Nederland verder te versterken. Een uitgewerkte actieagenda wordt in Q1 2026 verwacht. Ook in het industriebeleid wordt ingezet op digitale diensten en AI.⁵ Daarnaast heeft de Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS)⁶ onder meer AI en data geprioriteerd met de ambitie om als één overheid hieraan te gaan werken.

Gelet op het belang van rekeninfrastructuur en de beschikbaarheid van hoogwaardige data voor de ontwikkeling van AI, investeert Nederland in een nationale AI-fabriek in Groningen. Op 13 oktober jl. is de Tweede Kamer geïnformeerd over het besluit van de EuroHPC *Joint Undertaking* (JU) om EU-cofinanciering voor deze AI-fabriek toe te kennen.⁷ Hierdoor kan het consortium, bestaande uit de Stichting Nederlandse AI-fabriek, SURF, de AI Coalitie voor Nederland (AIC4NL), TNO en Samenwerking Noord, starten met de realisatie van de AI-fabriek.

In de afgelopen jaren hebben veel Nederlandse organisaties en bedrijven op deze manier financiering ontvangen voor hun deelname aan *Common European Data Spaces* als onderdeel van het *Digital Europe Program of Horizon Europe*. Dit heeft geholpen in de positionering van Nederlandse initiatieven voor datadeling en gerelateerde dienstverleners in Europa, en heeft de betrokkenheid van het MKB bij datadeelinitiatieven vergroot.

Het Nationaal Groeifonds is ook een katalysator geweest voor de ontwikkeling van data-ecosystemen in Nederland. Meerdere groeifondsprojecten en (sectorale) nationale programma's richten zich op het veilig hergebruik en delen van data, denk aan Health-RI, Digitale Infrastructuur Logistiek (DIL), *Dutch Metropolitan Innovations* (DMI), NOLAI en Nplus. Bovendien hebben verschillende ministeries projecten opgezet ter stimulering van digitalisering en het beschikbaar maken van data zoals het *Actieprogramma Digitalisering* in de landbouw, het programma *Zicht op Nederland, Innovatie en*

³ Kamerstukken II 2018/19, 26 643, nr. 594.

⁴ [De Nationale Technologiestrategie. Bouwstenen voor strategisch technologiebeleid | Rapport | Rijksoverheid.nl](#)

⁵ [Kamerbrief over industriebeleid met focus | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

⁶ [Nederlandse Digitaliseringsstrategie \(NDS\) - Digitale Overheid](#)

⁷ Kamerstuk 26643, nr. 1424

Opschaling Programma Woningbouw en het Bestuursakkoord Digitaal Gebouwde Omgeving 2027, het Digitaal Stelsel Mobiliteitsdata, het nationale programma OpenScienceNL en de Nationale Strategie Digitaal Erfgoed.

b) Beoordeling + inzet ten aanzien van dit voorstel

Het kabinet verwelkomt de Data Unie Strategie. Het hergebruiken en delen van data biedt kansen in allerlei sectoren. Denk aan verbeterde informatie-uitwisseling in de zorg, voorspellend onderhoud in de maakindustrie, monitoring van voedselverspilling, verkeersvoorspellingsmodellen of flexibiliteitsdiensten om netcongestie te voorkomen. Meer kwalitatief hoogwaardige data (her)gebruiken draagt bij aan oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen en aan het vergroten van toekomstig verdienvermogen. Het kabinet benadrukt het belang van het waarborgen van privacy, gegevensbescherming en andere grondrechten binnen deze strategie.

Aangaande pijler I waardeert het kabinet de nieuwe focus op databeschikbaarheid voor AI en de prioritering van specifieke maatschappelijke opgaven. Dit is in lijn met de nationale inzet in de NTS en NDS, waarin nadrukkelijk wordt ingezet op de synergie tussen data- en AI-ecosystemen. De vraag naar data voor het trainen van AI kan volgens het kabinet een versneller zijn voor de uitrol en opschaling van datadeelinitiatieven. Wel heeft het kabinet vragen aan de Commissie of er in het beleid voldoende aandacht is voor referentie-data voor het succesvol gebruik van AI. Het kabinet verwelkomt de oprichting van Data Labs als onderdeel van de AI-fabrieken en onderkent de uitdagingen waarmee AI-ontwikkelaars te maken hebben bij het verkrijgen van voldoende kwalitatief hoogwaardige data voor grootschalige AI-ontwikkeling. Wel vraagt het kabinet zich af of er geen overlap zal ontstaan tussen bestaande activiteiten en de Data Labs. Daarnaast merkt het kabinet op dat belangrijke details in de uitwerking nog ontbreken. Zo is nog niet duidelijk wie de Data Labs zullen operationaliseren en op welke wijze deze zullen worden ingebed in het AI-fabriekeninitiatief en de bestaande Europese Digitale Innovatie Hubs (EDIHs). Ook ziet het kabinet dat er, naast de beschikbaarheid van data voor het trainen van AI, nog voldoende uitdagingen liggen in het op een verantwoorde manier delen van data. Tenslotte moet er nadrukkelijk aandacht zijn voor het verduurzamen van de digitale infrastructuur als gevolg van toenemende rekenkracht in lijn met het Actieprogramma Duurzame Digitalisering van het kabinet.⁸

In beginsel staat het kabinet positief tegenover de ambitie van de Commissie voor het opschalen van de High Value- en de Referentiedatasets van de publieke sector. Het kabinet vraagt aan de Commissie rekening te houden met de uitvoeringsconsequenties inclusief kosten en verwachte betrokkenheid vanuit de EU-instituten. Ook is het kabinet van mening dat naast het opschalen van de Referentiedatasets, aanvullend beleid vanuit de Commissie nodig is om het gebruik van de high value datasets te stimuleren.

Het kabinet verwelkomt de hernieuwde focus van de Commissie waar het data spaces betreft, waar data delen voor maatschappelijke meerwaarde de voorkeur krijgt. Het kabinet had deze aanpak

⁸ [Kamerbrief Actieprogramma Duurzame Digitalisering 2026-2028 | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

graag verder uitgewerkt gezien. Een lange termijn visie ontbreekt, terwijl de ontwikkeling van data spaces, zowel technisch als organisatorisch, nog in de kinderschoenen staat. Daarnaast merkt het kabinet op dat in Nederland zowel de zorg- als energiesector een zekere mate van privatisering kent, waardoor enige zelfvoorzienendheid ook voor die sectoren voor de hand zou liggen. Het kabinet blijft pleiten voor de zelfvoorzienendheid van datadeelinitiatieven in private sectoren, op basis van eerder onderzoek naar verdienmodellen voor datadeelinitiatieven.⁹ Het kabinet is daarnaast voorstander van een nauwe samenwerking tussen alle data spaces en een gezamenlijke aanpak van vergelijkbare ontwikkelvraagstukken. Het SIMPL-project zou hier een rol in kunnen spelen, maar het kabinet maakt zich zorgen over de voortgang en het op tijd afronden van dit initiatief. Het kabinet steunt de European Open Science Cloud (EOSC), dat de FAIR-principes (vindbaarheid, toegankelijkheid, interoperabiliteit en herbruikbaarheid) voor data omarmt om data beter te kunnen beheren, delen, hergebruiken en machine-leesbaar te maken, zodat deze ook voor AI-toepassingen gebruikt kunnen worden.

Naast het voortzetten van bestaande data spaces, worden in de mededeling twee additionele data spaces aangekondigd voor het delen van data in de rechtspraak en voor defensie. Het kabinet onderschrijft het maatschappelijk belang van openbaarheid van rechtspraak voor burgers, bedrijven, wetenschap en journalistiek. Het kabinet is echter, gelet op de aard van de gegevens, terughoudend ten aanzien van de voorstellen om juridische data en justitiële data aan te wijzen als open data (high value dataset) en om een 'data space' in te richten voor de rechtspraak met als doel deze data geschikt te maken voor het trainen van AI. Het kabinet heeft vragen over de scope, de impact op privacy, gegevensbescherming en andere relevante grondrechten, en de uitvoeringsconsequenties voor de rechtsprekende instanties alsmede datahouders op het gebied van vergunningen en administratieve beschikkingen.

Het kabinet onderschrijft het belang van betrouwbare, integere en veilige data-uitwisseling voor defensie, maar heeft zorgen over de beveiligingsrisico's van een Europese defensie data space. Daarnaast benadrukt het kabinet de vrijwilligheid van deelname, aangezien de bevoegdheden op het gebied van defensie en nationale veiligheid zijn voorbehouden aan de lidstaten. De uiteindelijke positie van het kabinet is afhankelijk van de verdere uitwerking in de haalbaarheidsstudie van de Europese Defensieagentschap (EDA).

Het kabinet verwelkomt juridische ondersteuning door de Commissie voor het aanbieden, publiceren en gebruiken van synthetische data en de ontwikkeling van standaarden op dit gebied, maar twijfelt over de reikwijdte omdat juridische onzekerheid ook voor de inzet van andere zogenoemde *Privacy Enhancing Technologies* (hierna: PETs) speelt. Het kabinet twijfelt over de meerwaarde van een synthetische data factory en een certificeringschema voor synthetische data. Nederland kent private PET-providers. Waar activiteiten door de markt uitgevoerd kunnen worden, moet voorkomen worden

⁹ [Sustainable Revenue Models for Data Sharing Initiatives | Rapport | Rijksoverheid.nl](#)

dat de Commissie verstorend optreedt. Additionele certificering zou bovendien kunnen zorgen voor een toename van regeldruk. Dit acht het kabinet niet wenselijk.

Het kabinet ziet meerwaarde in het ontwikkelen van datakwaliteitsstandaarden maar heeft vragen over de kwantificeerbaarheid van datakwaliteit voor ongestructureerde data, zoals teksten of afbeeldingen, en over de uitvoeringslast en kosten voor datahouders die dit met zich mee kan brengen.. Het structureren van data door middel van nauwkeurige, eenduidige annotaties en labels kan de kwaliteit van data verbeteren en de waarde van data vergroten – bijvoorbeeld voor het trainen van AI. Naar aanleiding van de te ontwikkelen standaarden onder de Data Act, is in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken bij het Nederlands Normalisatie Instituut (NEN) een normcommissie Data & Cloud opgericht, waar Nederlandse stakeholders kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van Europese standaarden op dit gebied. Met deze normcommissie is Nederland ook bij de komst van nieuwe standaarden goed georganiseerd.

Met betrekking tot pijler II kan het kabinet het samenbrengen van de verschillende wetten met betrekking tot data in de Dataverordening en de wijzigingen die daarmee gepaard gaan in grote mate steunen. Zie voor een uitgebreidere appreciatie het BNC-fiche *Omnibus AI en Omnibus Digitaal*, die recent met de Kamer gedeeld is.¹⁰ Het kabinet steunt het uitvoeren van een Digitale Fitness Check. Een gedegen analyse van de raakvlakken van, en eventuele overlap tussen, digitale wetgeving is nodig. Een Fitness Check biedt hiervoor meer ruimte dan de Digitale Omnibus. Het kabinet steunt in algemene zin het voorstel voor een Europese Business Wallet voor bedrijven. Een uitgebreidere appreciatie volgt in het BNC-fiche *EU Business Wallet*, dat met de Kamer zal worden gedeeld. Het kabinet verwelkomt additionele juridische ondersteuning voor het voldoen aan de Dataverordening. Wel heeft het kabinet vragen over de rolverdeling tussen een Europese helpdesk en het nationale toezicht.

Met betrekking tot pijler III steunt het kabinet de geïntensiveerde aandacht voor internationale datastromen. Het investeren in de bescherming van bedrijfsgeheimen, waaronder bedrijfsgevoelige data blijft daarbij een belangrijk aandachtspunt. Het kabinet verwelkomt, in lijn met haar consultatiereactie¹¹, het opstellen van gestandaardiseerde richtlijnen en wegingscriteria voor het onderzoeken en beoordelen van de veiligheid van derde landen voor het delen van data buiten de EU. Ook staat het kabinet open voor het doorontwikkelen en bevorderen van internationale datastromen met gelijkgestemde partnerlanden in internationale en in bilaterale context. Het kabinet steunt eveneens de promotie van de EU-aanpak en het uitdragen van haar normen en waarden in internationale fora. Hierbij dient wel aandacht geschonken te worden aan het behoud van de individuele rol van lidstaten in deze gremia.

c) Eerste inschatting van krachtenveld

¹⁰ Kamerstukken II, 2025/26, 22112, nr. 4223.

¹¹ [Reactie consultatie Data Unie Strategie | Rapport | Rijksoverheid.nl](#)

De meerderheid van lidstaten is naar verwachting positief over de mededeling. De positie van het Europees Parlement is nog onbekend.

4. Grondhouding ten aanzien van bevoegdheid, subsidiariteit, proportionaliteit, financiële gevolgen en gevolgen voor regeldruk, concurrentiekracht en geopolitieke aspecten

a) Bevoegdheid

De grondhouding van het kabinet is positief. De mededeling heeft betrekking op meerdere beleidsterreinen: onderzoek en technologische ontwikkelingsbeleid, beleid omtrent de interne markt en het industriebeleid. Op het terrein van onderzoek en technologische ontwikkeling is sprake van een parallelle bevoegdheid van de EU en de lidstaten (artikel 4, lid 3, VWEU). Op het terrein van interne markt is sprake van een gedeelde bevoegdheid van de Unie en de lidstaten (artikel 4, lid 2, onder a, VWEU). Op het terrein van industriebeleid is sprake van een aanvullende bevoegdheid (artikel 6, onder b, VWEU). De Commissie is derhalve bevoegd om op dit terrein een mededeling te doen.

b) Subsidiariteit

De grondhouding van het kabinet is positief. De mededeling heeft tot doel om databeschikbaarheid voor AI in Europa te vergroten, de Europese datawetgeving te versimpelen en de bescherming van data in relatie tot derde landen te vergroten. Vanwege het grensoverschrijdend karakter van deze doelstelling, kan dit onvoldoende door de lidstaten individueel, of op regionaal of lokaal niveau worden verwezenlijkt. Door op Europees niveau optimale randvoorwaarden te creëren kan het potentieel van de Europese data-economie pas volledig tot wasdom komen. Om die redenen is optreden op het niveau van de EU gerechtvaardigd.

c) Proportionaliteit

De grondhouding van het kabinet ten aanzien van de proportionaliteit is positief. De mededeling heeft tot doel om databeschikbaarheid voor AI in Europa te vergroten, de Europese datawetgeving te versimpelen en de bescherming van data in relatie tot derde landen te vergroten. Het voorgestelde optreden is geschikt om deze doelstelling te bereiken, omdat de mededeling acties van de Commissie presenteert die de kansen en uitdagingen in de data-economie adresseren en bijdragen aan de versterking van de positie van de EU. Het voorgestelde optreden gaat niet verder dan noodzakelijk, omdat de mededeling zich richt op Europese uitdagingen en voldoende ruimte biedt aan de lidstaten om eigen nationale initiatieven te ontplooiën.

d) Financiële gevolgen

Het kabinet zal de Commissie vragen om verduidelijking over de financiële gevolgen van de mededeling. Nederland is van mening dat de benodigde EU-middelen gevonden dienen te worden binnen de in de Raad afgesproken financiële kaders van de EU-begroting 2021-2027 en dat deze moeten passen bij een prudente ontwikkeling van de jaarbegroting. Het kabinet wil niet vooruitlopen op de integrale afweging van middelen na 2027. Daarnaast moet de ontwikkeling van de

administratieve uitgaven in lijn zijn met de ER-conclusies van juli 2020 over het MFK-akkoord. Het kabinet is kritisch over de stijging van het aantal werknemers.

De budgettaire gevolgen worden ingepast op de begroting van het beleidsverantwoordelijke departement, conform de regels van de budgetdiscipline.

e) Gevolgen voor regeldruk, concurrentiekracht en geopolitieke aspecten

De mededeling heeft nadrukkelijk als doel de regeldruk te verlagen, onder andere door het harmoniseren van bestaande wet- en regelgeving en het vereenvoudigen van rapportageverplichtingen via zogenoemde *one-click compliance*. Het kabinet is van mening dat de meeste acties uit de strategie een positieve bijdrage kunnen leveren aan het verlagen van de regeldruk, en zet hier in de Omnibus Digitaal onderhandelingen ook actief op in. Wel heeft het kabinet zorgen over de toename van regeldruk waar het additionele certificering voor synthetische data en de uitvoeringslast en kosten voor datahouders betreft. Het ontbreken van een impact assessment maakt het voor het kabinet moeilijk om de voornemens van de Commissie volledig te kunnen beoordelen. Daarom verzoekt het kabinet de Commissie voor de verdere uitwerking van de acties uit deze mededeling een impact assessment uit te voeren. Indien nodig zal het kabinet in gesprek gaan met stakeholders om een beeld te vormen van de regeldrukeffecten.

De mededeling heeft als doel de concurrentiekracht van bedrijven binnen Europa te vergroten. Verwacht wordt dat door het stroomlijnen van wet- en regelgeving op het gebied van data (delen) organisaties en bedrijven in staat zullen zijn efficiënter te werken. Hiervoor is ook het ontwikkelen van standaarden cruciaal. Daarnaast poogt de mededeling de ontwikkeling en het gebruik van data en AI in de Europese markt te stimuleren, om zo voor een vergroting van de innovatiekracht van het bedrijfsleven te zorgen. Dit komt ook de concurrentiepositie van het Nederlandse bedrijfsleven ten goede.

De mededeling draagt bij aan de digitale open strategische autonomie. Het versterken van de Europese data en AI-markt vergroot de weerbaarheid van Europa en Nederland in het digitale domein en ondersteunt een stabiele, toekomstbestendige positie. Daarnaast zet de mededeling concreet in op het intensiveren van samenwerking op het gebied van data met gelijkgezinde derde landen, en een actievere rol van de EU in internationale gremia. Ook is er, gezien de veranderende geopolitieke verhoudingen wereldwijd, meer aandacht voor het beschermen van Europese gevoelige niet-persoonlijke data.

Fiche 3: Europa verbinden via hogesnelheidslijnen

1. Algemene gegevens

a) *Titel voorstel*

MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT, DE RAAD, HET EUROPEES ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ EN HET COMITÉ VAN DE REGIO'S Europa verbinden via hogesnelheidslijnen

b) *Datum ontvangst Commissiedocument*

5 november 2025

c) *Nr. Commissiedocument*

COM (2025) 903

d) *EUR-Lex*

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52025DC0903&qid=1764677279661>

e) *Nr. impact assessment Commissie en Opinie*

SWD (2025) 960 final en SWD (2025) 961 final

f) *Behandelingstraject Raad*

Raad voor Transport, Telecom en Energie (Transportraad)

g) *Eerstverantwoordelijk ministerie*

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

2. Essentie voorstel

Op 5 november 2025 heeft de Europese Commissie (hierna: Commissie) het hogesnelheidsspoortnet plan (*Connecting Europe by Rail*) gepubliceerd. De mededeling bestaat uit een stappenplan van de Commissie om de verdere ontwikkeling van een hogesnelheidstreinnetwerk te ondersteunen en te versnellen en bevat concrete maatregelen om het toekomstbeeld van een goed functionerend en sneller hogesnelheidstreinnetwerk in 2040 te kunnen realiseren.

Het plan van de Commissie neemt de eerder gestelde doelen van de Strategie voor Duurzame en Slimme Mobiliteit (SSMS)¹ en het Trans-Europees Vervoersnetwerk (TEN-T) beleid van 2024² voor de realisatie van een hogesnelheidstreinnetwerk in Europa als basis en bevat daarnaast concrete initiatieven en maatregelen om de realisatie van het hogesnelheidstreinnetwerk te versnellen en te

¹ *Sustainable and Smart Mobility Strategy – putting European transport on track for the future* (COM (2020) 789).

² Regulation (EU) 2024/1679

harmoniseren; een aantrekkelijk en concurrerend raamwerk voor spoordiensten te realiseren; een concurrerend, geharmoniseerde en innovatieve toelevering voor de spoorsector te realiseren en een effectieve Europese structuur neer te zetten voor hogesnelheidslijnen.

De voorgestelde initiatieven en maatregelen vormen een stappenplan voor de periode 2026–2028 en zijn grotendeels gebaseerd op bestaande, lopende en aankomende Europese initiatieven, fondsen, plannen en verordeningen op gebied van spoor, waaronder het Meerjarig Financieel Kader (MFK)³ 2028-2034, de wijziging van de Verordening capaciteit spoorweginfrastructuur⁴ en een Europees *ticketing* initiatief⁵ dat gepland staat voor 2026.

Om de realisatie van het hogesnelheidstreinnetwerk te versnellen en het hogesnelheidstreinnetwerk te harmoniseren stelt de Commissie voor om maatregelen en aanbevelingen op te nemen in de werkplannen van de Europese TEN-T coördinatoren in juni 2026. Doel hiervan is om een tijdige en gecoördineerde aanpak mogelijk te maken op het wegnemen van grensoverschrijdende en nationale infrastructuur knelpunten en ontbrekende verbindingen op het TEN-T spoornetwerk. Daarnaast kondigt de Commissie aan om voor elke Europese Transport Corridor binnen het TEN-T netwerk in 2027 met implementatiebesluiten te komen om in 2040 een Europees hogesnelheidstreinnetwerk gerealiseerd te hebben. De inhoud van deze besluiten is nog onbekend.

De Commissie wil een meer strategisch en gecoördineerd gebruik van Europese fondsen, nationale financieringsmogelijkheden en private investeringen realiseren. Hierbij moeten projecten ter bevordering van hogesnelheidstreinen prioriteit krijgen in een *Connecting Europe Facility* (CEF) reflow call in 2026 en zal de Commissie een EU-financieringsstrategie ontwikkelen aan het eind van 2025 (deze financieringsstrategie staat los van het financieringsplan zoals voorgesteld in het STIP). De Commissie zal hiervoor een strategische dialoog opstarten met lidstaten, infrabeheerders, financiële instellingen, investeerders, de toeleveranciers van de spoorsector en de spoorvervoerders. Het doel is om tot een 'High Speed Rail Deal' te komen in 2026. Onder versnelling en harmonisatie van het hogesnelheidstreinnetwerk worden ook maatregelen voorgesteld op het gebied van geluidsreductie, gebruik van schone energie en innovatie.

Om een aantrekkelijk en concurrerend raamwerk voor spoordiensten te realiseren zal de Commissie in 2026 wetgeving op het gebied van *ticketing* en passagiersrechten publiceren, en innovatieve financiële instrumenten voorstellen om de aankoop en het leasen van rollend materieel te faciliteren. De Commissie zal met een prioritering komen voor investeringen in lucht-spoor

³ *Dynamic EU budget for the priorities of the future – The Multiannual Financial Framework 2028-2034* (COM(2025) 570).

⁴ *The use of railway infrastructure capacity in the single European railway area*, (COM(2023) 443).

⁵ Het ticketinitiatief zal naar verwachting bestaan uit drie wetsvoorstellen: (i) een voorstel voor een verordening voor multimodale digitale mobiliteitsdiensten; (ii) een voorstel voor een uniforme verordening voor digitale boekingen en kaartverkoop; en (iii) een gerichte herziening van de verordening voor de rechten van treinreizigers. De gerichte herziening moet ervoor zorgen dat reizigers die hun ticket in één transactie via één platform kopen, gedurende de gehele reis beschermd zijn, ongeacht het aantal betrokken spoorwegmaatschappijen.

connecties voor 40 grote luchthavens, waaronder waarschijnlijk Amsterdam Schiphol, en voor multimodale passagiershubs voor een verbeterde integratie van openbaar vervoer, fietsen en deelmobiliteit.

Om een concurrerend, geharmoniseerde en innovatieve toeleveringsindustrie voor de spoorsector te realiseren wil de Commissie een ambitieus nieuw *European Rail Traffic Management System* (ERTMS)⁶ uitrolplan aannemen. De Commissie wil gezamenlijk onderzoek stimuleren naar verdere ontwikkeling van geharmoniseerde digitale en automatische systemen zoals automatische treinen, ERTMS en communicatie- en verkeersmanagementsystemen om capaciteit op het spoor te vergroten.

Daarnaast wil de Commissie een enkele set vereisten voor hogesnelheidstreinen vaststellen, evenals een voorstel tot wijziging van de training- en certificatievereisten voor machinisten van Europese hogesnelheidstreinen en wetgevingsvoorstellen om treinen en treinstellen door te kunnen verkopen.

Om Europees bestuur van hogesnelheidsvervoer per spoor te verbeteren stelt de Commissie voor om middels wetgeving de rol van *European Union Agency for Railways* (ERA) te versterken bij het autoriseren van voertuigen onder andere door het wegnemen van nationale regels en om middels rondetafeldiscussies belanghebbenden van steden en stedelijke knooppunten te betrekken bij de plannen. Verder zal de Commissie een scoreboard opzetten om voortgang te monitoren op het gebied van de ontwikkeling van het hogesnelheidstreinnetwerk.

3. Nederlandse positie ten aanzien van het voorstel

a) Essentie Nederlands beleid op dit terrein

Het verbeteren van de connectiviteit binnen Europa is een doelstelling die het kabinet onderschrijft.⁷ Daarbij zijn de internationale verbindingen en de aansluitingen op - hogesnelheidslijnstations in Nederland en daarbuiten van bijzonder belang. Het kabinet kijkt hiervoor nadrukkelijk naar de toegevoegde waarde van nieuwe investeringen in het spoornetwerk. Reistijd tussen grote steden en vooral ook de frequentie en betaalbaarheid van treindiensten en aansluitingen met nationaal en regionaal vervoer zijn hierbij van cruciaal belang voor de reiziger. Zonder goede aansluitingen naar de rest van het land en de rest van de EU zijn hogesnelheidsverbindingen voor veel reizigers niet aantrekkelijk.

Het kabinet wil zich dan ook blijven inzetten op het versterken van het netwerk van (internationale) treindiensten en parallel daaraan ook werken aan het verbeteren van de spoorweginfrastructuur.

⁶ The current ERTMS European Deployment Plan was adopted in 2017, based on the previous TEN-T Regulation. Commission Implementing Regulation (EU) 2017/6 of 5 January 2017 on the European Rail Traffic Management System European deployment plan.

⁷ Zie [reactie op initiatiefnota](#) 'Alle seinen op groen' van 29 november 2024 en zie brief aan de Tweede Kamer van 4 november 2025, [Kamerstuk 2024-2025 29 984 nr. 1266](#)

Voor wat betreft verbetering van de spoorweginfrastructuur voor (grensoverschrijdende) hogesnelheidsdiensten zijn voor het kabinet onder meer de volgende projecten relevant: het verbeteren van spoor- en terminalcapaciteit op Amsterdam-Zuid, de studie Utrecht-Arnhem-Duitse grens, robuuste inpassing van de IC Berlijn en het masterplan dat voor de Lelylijn in voorbereiding is.

b) Beoordeling + inzet ten aanzien van dit voorstel

Het kabinet is positief over de inzet van de Commissie op het terrein van hogesnelheidsspoorvervoer. De bereikbaarheid van Europese hoofdsteden en grootstedelijke gebieden dient nationaal en grensoverschrijdend te worden vormgegeven. Een Europese overkoepelende benadering van het netwerk is van belang voor het creëren van meerwaarde voor de reizigers. Daarbij is betaalbaarheid een van de factoren voor de aantrekkelijkheid van hogesnelheidsspoorvervoer.

Connectiviteit middels spoorvervoer binnen Europa heeft de potentie om positieve effecten te hebben op de Europese concurrentiekracht, een goed verbonden en veilig Europa, de energietransitie en militaire mobiliteit en kan bijdragen aan een sterke Europese maakindustrie met de potentie van een wereldspeler. Het kabinet is van mening dat de mededeling relatief zwaar rust op de ontwikkeling van nieuwe infrastructuur terwijl het verder ontwikkelen van het bestaande netwerk van internationale treindiensten relatief onderbelicht is. Daarnaast is het kabinet van mening dat deze mededeling onvoldoende rekening houdt met de instandhoudingsopgave van het huidige netwerk en de instandhoudingsopgave die gemoeid is met de aanleg van nieuwe hogesnelheidsverbindingen. Voor die instandhoudingsopgave dient ook inzet gepleegd te worden op de veerkracht van infrastructuur bij bijvoorbeeld extreme weeromstandigheden. Het kabinet oordeelt dat het bestaande netwerk van internationale treindiensten tevens maatregelen rechtvaardigt, zoals een vervolg op de pilots van de Commissie voor nieuwe internationale treindiensten van 2022⁸ en het Eurolink innovatieproject in de sector om te komen tot meer stabiele frequente internationale verbindingen.⁹

Het kabinet is bovendien van mening dat ook investeringen in regionale passagiersverbindingen van belang zijn om passagiers zo snel en zo efficiënt mogelijk te kunnen verbinden met het hogesnelheidsnetwerk en vervolgens de eindbestemming. De mededeling legt veel nadruk op het verbinden van de onderlinge hoofdsteden. Het kabinet vraagt ook aandacht voor belangrijke hogesnelheidsverbindingen tussen niet-hoofdstedelijke regio's (bijvoorbeeld van/naar Utrecht, Frankfurt of Ruhrgebied).

⁸ https://transport.ec.europa.eu/news-events/news/connecting-europe-train-10-eu-pilot-services-boost-cross-border-rail-2023-01-31_en?prefLang=nl

⁹ Zie Eurolink als initiatief van Europese infrastructuurbeheerders: <https://rne.eu/capacity-management/eurolink/>

Het kabinet is positief over het opnemen van maatregelen en aanbevelingen rondom hogesnelheidsspoorvervoer in de werkplannen voor de Europese Transport Corridors. Het is echter onwenselijk om de rol van de lidstaten in het opstellen van de uitwerking van de TEN-T corridorwerkprogramma's af te schalen, omdat hierdoor discrepanties tussen de nationale plannen en de TEN-T corridorwerkprogramma's kunnen ontstaan.

Het kabinet zal een betere afstemming van de afzonderlijke nationale planningen tussen buurlanden stimuleren. Het kabinet zal zich inzetten om voldoende inspraak van de lidstaten te garanderen in de TEN-T corridorwerkprogramma's, onder meer door in onderhandelingen ook in te zetten op het aanpassen van de raadplegingsprocedure naar de onderzoeksprocedure. Met deze inzet poogt het kabinet voldoende inspraak van de lidstaten te garanderen bij de verdere besluitvorming.

Het kabinet is terughoudend met het aangaan van nieuwe (financiële) verplichtingen, in aanvulling op de afspraken over het TEN-T-netwerk zoals die in 2024 zijn vastgelegd.¹⁰ Het kabinet merkt op dat het in de Nederlandse context zeer uitdagend is om per 2040 te voldoen aan de eis van 160km/u op het TEN-T-kernnetwerk, zoals eerder is aangegeven in aanloop naar de TEN-T besluitvorming.¹¹ De spoorinfrastructuur en knooppunten (stations) zijn overbelast en het ontwikkelen van meer hoogwaardige internationale treindiensten vraagt in Nederland ook om nieuwe infrastructuur en dus investeringen. Daarbij mist het kabinet aandacht voor procedures voor vervoer met niet-Schengen landen.

Het kabinet verwelkomt het Commissievoorstel om middels een dialoog met lidstaten te komen tot een deal over hogesnelheidsvervoer in Europa en om daarbij een financieringsstrategie te ontwikkelen. Het kabinet plaatst wel vraagtekens bij de aangekondigde prioritering van hogesnelheidsspoorvervoerprojecten in de 2026 CEF call. Het kabinet heeft begrepen dat er nog beperkte middelen beschikbaar zijn in het CEF-budget, terwijl ook andere projecten voor CEF-financiering in aanmerking kunnen komen.

Het opstellen van een financieringsstrategie acht het kabinet waardevol, want deze aanpak kan ook relevant zijn voor projecten zoals de Lelylijn inclusief internationale connecties. Het kabinet is positief ten aanzien van de mogelijke Europese financiering van hogesnelheidsinfrastructuur. Het kabinet vindt daarbij wel dat de toegevoegde waarde aan het netwerk van (internationale) treindiensten een belangrijk criterium moet zijn en niet alleen de technologie van hogesnelheidsvervoer.

Het kabinet mist in de mededeling een meer actieve strategie om het netwerk van internationale treindiensten te bevorderen en onder meer de raamwerken voor verdeling van spoorwegcapaciteit proactief en corridorgewijs te ontwikkelen.

¹⁰ Regulation (EU) 2024/1679 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 on Union guidelines for the development of the trans-European transport network.

¹¹ Zie brief aan de Tweede Kamer van 17 oktober 2023 [Kamerstuk 29 984 nr. 1164](#)

Het kabinet staat in algemene zin positief tegenover de aanvullende maatregelen die worden voorgesteld ter verbetering van het regelgevend kader voor spoorvervoer. Het kabinet steunt het Commissie initiatief om innovatieve financieringsinstrumenten voor rollend materieel te bevorderen, waarbij ook staatssteunaspecten moeten worden meegewogen. Het kabinet steunt het bevorderen van een gelijk speelveld tussen spoorvervoerders voor de bijkomende diensten voor spoorvervoer zoals toegang tot terminals en parkeerplaatsen voor treinen. Dit voorstel is van belang voor zowel personen- als goederenvervoer per spoor.

Als belangrijke ondersteunende maatregel voor het ontwikkelen van de markt van internationale treindiensten steunt het kabinet dat de Europese Commissie ten aanzien van *ticketing* en het faciliteren van kaartverkoop door derde partijen met voorstellen zal komen.

Een mogelijke vervolgstap is dan om tarieven beter op elkaar te laten aansluiten. Het identificeren van meer dan 40 grotere vliegvelden in Europa als investeringsprioriteit voor multi-modale hubs, inclusief de mogelijkheden van lucht en spoor intermodaliteit is voor het kabinet herkenbaar;¹² Daarnaast ziet het kabinet het bevorderen van stabiele en effectieve financiering van infrastructuurbeheerders voor het instandhouden van de infrastructuur als van groot belang voor zowel de marktontwikkeling van de personen- en goederenvervoer per spoor.

Daarnaast stelt de Commissie maatregelen voor om de Europese maakindustrie van hogesnelheidsspoorvervoer concurrerend te maken. In dat kader verwelkomt het kabinet de ontwikkeling van het nieuwe Europese uitrolplan voor ERTMS. De Commissie nodigt daarvoor de lidstaten uit om de ERTMS uitrol te bevorderen. Coördinatie op Europees niveau is van belang voor uitrol van ERTMS grensoverschrijdende infrastructuur en voor de gemeenschappelijke uitdagingen van de uitrol van het ERTMS-systeem (zoals transitie naar het toekomstige radiocommunicatiesysteem). Van belang is ook dat ERTMS betaalbaar is en dat er zo min mogelijk wijzigingen aan het systeem worden doorgevoerd. Het kabinet is wel van mening dat dit uitrolplan realistisch dient te zijn, gericht op internationale samenwerking en een lerende organisatie die verder bouwt op de ervaringen van de uitrol tot dusver. Het kabinet heeft de Commissie geïnformeerd over de recente strategie ontwikkeling voor ERTMS.¹³

Het kabinet verwelkomt daarnaast de aankondiging van een voorstel voor herziening van het rijbewijs van machinisten waarbij additionele maatregelen nodig zijn voor een vereenvoudigde inzet van grensoverschrijdende machinisten voor zowel personen- als goederenvervoer per spoor. De aankondiging om met wetgeving te komen voor het bevorderen van een tweedehandsmarkt voor rollend materieel is welkom; hiermee kunnen nieuwe marktinitiatieven worden ondersteund. Hergebruik van materialen draagt daarnaast bij aan een duurzaam spoorbeleid.

Daarnaast nodigt de Commissie de lidstaten uit om bij de uitrol van het hogesnelheidsnetwerk ook de mogelijkheden van het Europese Concurrentievermogenfonds te betrekken. Het kabinet neemt

¹² Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, [De potentie van Airrail in Nederland](#), 04-11-2025.

¹³ [Kamerstuk 2025-2026, 33 652 nr. 108](#)

kennis van deze mogelijkheid maar wijst op de besluitvorming die nog niet is afgerond over dit nieuwe Europese fonds dat onderdeel uitmaakt van het Meerjarig Financieel Kader 2028-2034. Voor de kabinetsinzet op dit fonds verwijst het kabinet naar het relevante BNC-fiche¹⁴.

De voorstellen van de Commissie voor versterking van de (Europese) *governance* in de spoorwegsector zijn positief. Versterking van het Europese spoorwegagentschap bij het opstellen van veilige en stabiele standaarden voor rollend materieel en bijvoorbeeld ERTMS en de toelating van nieuw materieel kunnen een hefboomeffect hebben op de concurrentiekracht van de spoorwegsector. Daarnaast zal het monitoren van de ontwikkeling van hogesnelheidsvervoer bijdragen aan consistente uitrolstrategieën. Deze maatregelen zijn nodig omdat tot op heden de ontwikkeling van hogesnelheidsspoorvervoer binnen de lidstaten veel verder gevorderd is dan het realiseren van grensoverschrijdende verbindingen.

c) Eerste inschatting van krachtenveld

Naar verwachting zal de meerderheid van de EU-lidstaten het plan van de Commissie verwelkomen. Het plan biedt een kans om de bereikbaarheid binnen Europa te vergroten en dan met name in Centraal- en Oost-Europa waar de ontwikkeling van hogesnelheidsvervoer per spoor nog beperkt is ontwikkeld. Een aantal lidstaten heeft reeds aangegeven aanzienlijke ambities te hebben ten aanzien van de aanleg van hogesnelheidsinfrastructuur.

Verwachting is dat het Europees Parlement het plan zal verwelkomen en vragen om concrete vervolgstappen van de Europese Commissie en de lidstaten.

4. Grondhouding ten aanzien van bevoegdheid, subsidiariteit, proportionaliteit, financiële gevolgen en gevolgen voor regeldruk, concurrentiekracht en geopolitieke aspecten

a) Bevoegdheid

De grondhouding van het kabinet is positief. De mededeling heeft betrekking op de interne markt, economische, sociale en territoriale samenhang, vervoer, trans-Europese netwerken en milieu. Op het terrein van interne markt, economische, sociale en territoriale samenhang, milieu, vervoer en trans-Europese netwerken is sprake van een gedeelde bevoegdheid tussen de EU en de lidstaten (artikel 4, lid 2, sub a, sub c, sub e, sub g en sub h, VWEU).

b) Subsidiariteit

De grondhouding van het kabinet is positief. De mededeling heeft tot doel om de verdere ontwikkeling van hogesnelheidsvervoer per spoor te ondersteunen en te versnellen middels een stappenplan en concrete maatregelen om het toekomstbeeld van een goed functionerend en sneller hogesnelheidsspoornetwerk in 2040 te realiseren.

¹⁴ Kamerstuk 22-112, nr. 4153

Gezien het belang van internationale bereikbaarheid van Europese hoofdsteden en grootstedelijke gebieden een grensoverschrijdend probleem is en onvoldoende door de lidstaten op centraal, regionaal of lokaal niveau kan worden verwezenlijk is een Europese aanpak gewenst. Het bevorderen van een internationaal netwerk van hogesnelheidsvervoer per trein dient in samenwerking met de andere lidstaten in de EU te worden opgepakt. Om die reden is optreden op het niveau van de EU gerechtvaardigd.

c) Proportionaliteit

De grondhouding van het kabinet is positief met aandachtspunt. De mededeling heeft tot doel om de verdere ontwikkeling van hogesnelheidsvervoer per spoor te ondersteunen en te versnellen middels een stappenplan en concrete maatregelen om het toekomstbeeld van een goed functionerend en sneller hogesnelheidsspoornetwerk in 2040 te realiseren. Het voorgestelde optreden is geschikt om deze doelstelling te bereiken, omdat de Commissie met dit voorstel uiteenzet dat een Europese overkoepelende benadering van het netwerk de bereikbaarheid van Europese hoofdsteden en grootstedelijke gebieden dient. Bovendien gaat het voorstel van de Commissie niet verder dan noodzakelijk omdat besluitvorming over het hogesnelheidsnetwerk in de Europese context tracht te bevorderen zonder deze over te nemen van de lidstaten. Lidstaten blijven bevoegd bij besluitvorming over concrete infrastructuurprojecten en de financiering. Een aandachtspunt is de beperkte aandacht voor het bevorderen van verbeterde dienstverlening voor internationaal spoorvervoer op de bestaande infrastructuur. Zonder goed functionerende spoormarkt voor internationale treindiensten zal een hogesnelheidsnetwerk op Europese schaal economisch minder aantrekkelijk zijn en zich daarmee naar verwachting trager ontwikkelen. Het kabinet vindt dat het voorstel op dit punt niet ver genoeg gaat en had graag meer aandacht hiervoor gezien. Het kabinet ziet graag het bestaand samenwerkingsplatform internationaal personenvervoer verder versterkt op Europese samenwerking tezamen met de relevante EU instellingen, met name de Europese Commissie.¹⁵

d) Financiële gevolgen

Nederland is van mening dat de benodigde EU-middelen gevonden dienen te worden binnen de in de Raad afgesproken financiële kaders van de EU-begroting 2021-2027 en dat deze moeten passen bij een prudente ontwikkeling van de jaarbegroting. Daarnaast wil het kabinet niet vooruit lopen op de integrale afweging van middelen na 2027.

Lidstaten blijven bevoegd zelfstandig te besluiten over de aanleg en financiering van hogesnelheidsspoorvervoer en zullen daarbij een maatschappelijke kosten-batenanalyse maken voor hun investeringen.

Eventuele budgettaire gevolgen voor de Rijksbegroting worden ingepast op de begroting van het beleidsverantwoordelijke departement, conform de regels van de budgetdiscipline.

¹⁵ 5e voortgangsrapportage International Railpassenger Platform IRP

De Commissie schat de kosten van de uitrol van het Europese hogesnelheidsnetwerk op €345 miljard tot 2040 voor het reeds geplande TEN T hogesnelheidsnetwerk en €546 miljard tot 2050 voor de verdere gewenste uitrol tot 250kmph. De netto maatschappelijke kosten-batenanalyse bedraagt volgens de studie van de Commissie circa €750 miljard. Uit de mededeling blijkt niet duidelijk welke projecten in Nederland zijn inbegrepen in dit bedrag.

e) Gevolgen voor regeldruk, concurrentiekracht en geopolitieke aspecten

Voor het bedrijfsleven, maar ook voor landen, regio's en steden waar de ontwikkeling van een hogesnelheidsnetwerk concreet wordt, worden positieve effecten verwacht van de voorgestelde maatregelen in het regelgevend kader en de Europese *governance* in de spoorsector. Toegang voor internationale treindiensten tot de spoorweginfrastructuur en bijkomende diensten en de inzet van materieel kan worden bevorderd. Dit kan echter pas worden beoordeeld nadat de aangekondigde wetgevende voorstellen beschikbaar komen. Om dit goed te kunnen beoordelen en de mogelijke gevolgen voor de regeldruk in kaart te brengen, verzoekt het kabinet de Commissie daarom om een *impact assessment* uit te voeren voor de aangekondigde wetgevende voorstellen.

Het plan heeft de potentie de concurrentiekracht van Europa te bevorderen door toegenomen connectiviteit tussen grootstedelijke gebieden en lidstaten. Bovendien zullen de investeringen en de verdere maatregelen gericht op standaardisatie in hogesnelheidsvervoer een impuls zijn voor de spoorweg(maak)industrie.

Verhoogde investeringen in de EU op het gebied van hogesnelheidsvervoer kunnen de mondiale concurrentiekracht van de spoorweg(maak)industrie bevorderen. Dat kan bijdragen aan exportkansen voor het bedrijfsleven. Een beter verbonden Europa is ook een sterker en daarmee veiliger Europa.

nota

TER BESLUITVORMING

Aan: MOCW

Internationaal Beleid

1 - Persoonsgegevens

Datum

2 december 2025

Referentie

Bijlagen

1. Mededeling Culture Compass
2. BNC fiche

Intern OCW afgestemd

EenK, MenC

**Interdepartementaal
afgestemd**

BuZA

BNC fiche Europees cultuur kompas

Aanleiding

Op 12 november 2025 bracht de Europese Commissie (EC) een mededeling uit over het Europees cultuur kompas: een overzicht van alle EU-(beleids)activiteiten voor cultuur met als doel om cultuur ten volle te benutten voor individuen en de maatschappij (bijlage 1).

In bijlage 2 vindt u het BNC-fiche (Beoordeling Nieuwe Commissievoorstellen) met daarin de voorgestelde kabinetsappreciatie van de mededeling.

Geadviseerd besluit

→ Bent u akkoord met de kabinetsappreciatie in het BNC-fiche?

U wordt geadviseerd om in te stemmen met het bijgevoegde BNC-fiche. Na uw akkoord wordt het fiche geagendeerd in de Coördinatie Commissie (CoCo) en daaropvolgend in de ministerraad.

Kernpunten

De mededeling van de Commissie beschrijft het brede scala aan initiatieven op EU niveau op cultuurgebied. Het uitgangspunt van het kompas, namelijk cultuur ondersteunen en zo breed mogelijk benutten, sluit aan bij het Nederlandse beleid.

Het fiche geeft een samenvatting van die beschrijving van initiatieven op EU niveau en gaat in op de nieuwe voorstellen die de Commissie benoemt. Dat zijn er niet veel. Alleen het voorstel om data over cultuur te verzamelen en hiervoor een nieuwe organisatie op te richten komt niet overeen met het Nederlandse beleid.

Voor dit fiche is OCW eerstverantwoordelijk, in afstemming met BZ. Er wordt naar gestreefd het fiche voor het kerstreces aan de Kamer te zenden.

Toelichting

Over het krachtenveld is nog weinig bekend, dit zal in de komende maanden duidelijk worden. Evenals de houding van de Lidstaten en het Europees Parlement ten opzichte van de door de Commissie voorgestelde verklaring 'Europa voor cultuur / cultuur voor Europa.

Deze mededeling heeft geen financiële gevolgen.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Geen.

Datum

2 december 2025

redacted on: 12/11/25

- Redaction (1 redaction)

1 Privilege / Exemption reason used:

1 -- "Persoonsgegevens" (1 instance)

Redacted pages:

Page 1, Persoonsgegevens, 1 instance

Aan de Minister van Economische Zaken

**Directoraat-generaal
Economie en Digitalisering**
Directie Digitale Economie

Akkoord.

nota
TER ADVISERING

BNC fiche Data Unie Strategie

Datum
3 december 2025

Kenmerk

DGED-DE / 102771925

RT 0000125889

Kopie aan

Bijlage(n)
1

Parafenroute

Aanleiding

Op 19 november jl. heeft de Europese Commissie de Data Unie Strategie gelanceerd als onderdeel van een Digitaal Pakket. Onder coördinatie van EZ is een BNC-fiche voor dit voorstel opgesteld.

Advies

U kunt akkoord gaan met bijgevoegd BNC-fiche en doorgeleiding naar de CoCo van 16-12-25 en MR van 19-12-25.

Kernpunten

- De Data Unie Strategie bestaat uit drie pijlers: de beschikbaarheid van kwalitatief hoogwaardige data voor het trainen van AI, het stroomlijnen van digitale wetgeving, en het strategisch internationaal databeleid in relatie tot derde landen buiten de EU.
- De Data Unie Strategie heeft nadrukkelijk als doel de regeldruk te verlagen door het harmoniseren van bestaande Europese datawet- en regelgeving en het investeren in technologieën die rapportageverplichtingen vereenvoudigen.
- Het kabinet verwelkomt de Data Unie Strategie. Het hergebruik van data biedt economische en maatschappelijke kansen in allerlei sectoren. Kwalitatief hoogwaardige data (her)gebruiken draagt bij aan oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen en aan het toekomstig verdienvermogen.
- Het kabinet waardeert de nieuwe focus op databeschikbaarheid voor AI. Dit is in lijn met de nationale inzet in de NTS, waarin nadrukkelijk wordt ingezet op de synergie tussen data- en AI-ecosystemen.
- Het kabinet kan het samenbrengen van de verschillende wetten met betrekking tot data in de Omnibus Digitaal en de wijzigingen die daarmee gepaard gaan in grote mate steunen.
- Het kabinet steunt de geïntensifieerde aandacht voor internationale datastromen, in lijn met de Nederlandse consultatiereactie. Het investeren in

Ontvangen BBR

de bescherming van bedrijfsgevoelige data en intellectueel eigendom blijft daarbij voor het kabinet een belangrijk onderdeel.

Kenmerk
DGED-DE / 102771925

Toelichting

- De Data Unie Strategie is onderdeel van het Digitaal Pakket waarmee de Commissie de innovatiekracht en groeimogelijkheden van bedrijven in de EU beoogt te versterken en hun lasten beoogt te verlagen.
- De Data Unie Strategie is een vervolg op de Europese Data Strategie (2020)
- Voorafgaand aan de publicatie van de strategie heeft Nederland gereageerd op een open consultatie, waarin aandacht werd gevraagd voor verdienmodellen voor datadeelinitiatieven, stimulans voor het gebruiken van open data en de bescherming van niet-persoonlijke data in internationale datastromen.
- Het kabinet ziet haar input uit de consultatie goed terugkomen in de Strategie.
- Echter, in het voorstel ontbreken veel belangrijke details over de uitwerking van de voorgestelde plannen door de Commissie. Een aantal zaken binnen het voorstel verdienen extra aandacht en uitwerking.
 - Naast de beschikbaarheid van data voor het trainen van AI liggen er nog voldoende uitdagingen op het verantwoord delen van data voor maatschappelijke en economische meerwaarde waarbij AI niet het hoofddoel is.
 - Er moet nadrukkelijk aandacht zijn voor het verduurzamen van digitale infrastructuur als gevolg van toenemende rekenkracht in lijn met het Actieprogramma Duurzame Digitalisering.

Krachtenveld

De meerderheid van lidstaten zijn naar verwachting positief over het voorstel. Een klein deel van de lidstaten (EST/DEN) heeft al een positie bekend gemaakt over de Data Unie Strategie. Hun standpunten komen voor een groot deel overeen met de uitgangspunten van NL. De positie van het Europees Parlement is nog onbekend.

Aan

Staatssecretaris

nota

Beoordeling Nieuwe Commissie (BNC) voorstellen:
Connecting Europe through High-Speed Rail

TER BESLISSING

Datum

1 december 2025

Onze referentie

IENW/BSK-2025/296821

Opgesteld door

DG Mobiliteit
Dir. Openbaar Vervoer en
Spoor
Veiligheid en Goederen

Beslistermijn

8 december 2025

Bijlage(n)

3

Aanleiding

Op 5 november 2025 heeft de Europese Commissie (hierna: Commissie) het high-speed rail plan: *Connecting Europe by Rail* gepubliceerd. De communicatie bestaat uit een plan van de Commissie om de verdere ontwikkeling van een hogesnelheidstreinnetwerk te ondersteunen en te versnellen middels een roadmap en concrete maatregelen om het toekomstbeeld van een goed functionerend en sneller high-speed rail plan in 2040 te kunnen realiseren.

Het plan van de Commissie neemt de eerder gestelde doelen van de *Sustainable en Smart Mobility Strategy* (SSMS)¹ en het *Trans-European Transport Network* (TEN-T) beleid van 2024² voor de realisatie van een high-speed rail netwerk in Europa als basis en bevat concrete initiatieven en maatregelen om:

- de realisatie van het hogesnelheidstreinnetwerk te versnellen en te harmoniseren,
- een aantrekkelijk en competitief raamwerk voor spoordiensten te realiseren,
- een competitieve, geharmoniseerde en een innovatieve toelevering voor de spoorsector te realiseren en om
- een effectieve Europese structuur neer te zetten voor hogesnelheidslijnen.

De initiatieven en maatregelen vormen gezamenlijk een roadmap voor 2026 – 2028 en zijn grotendeels gebaseerd op bestaande en lopende Europese initiatieven, fondsen, plannen en verordeningen op gebied van spoor, waaronder het Meerjarig Financieel Kader (MFK)³ 2028-2034, de wijziging van de Verordening capaciteit spoorweginfrastructuur⁴ en een Europees *ticketing* initiatief⁵ dat gepland staat voor 2026.

¹ Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, *Sustainable and Smart Mobility Strategy – putting European transport on track for the future* (COM (2020) 789 final).

² Regulation (EU) 2024/1679 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 on Union guidelines for the development of the trans-European transport network.

³ Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, *A dynamic EU budget for the priorities of the future – The Multiannual Financial Framework 2028-2034* (COM(2025) 570 final).

⁴ Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on the use of railway infrastructure capacity in the single European railway area, amending Directive 2012/34/EU and repealing Regulation (EU) No 913/2010 (COM(2023) 443 final).

⁵ The ticketing initiative is planned to consist of three legal proposals: (i) a proposal for a Multimodal Digital Mobility Services Regulation; (ii) a proposal for a Single Digital Booking and Ticketing Regulation; and (iii) a targeted revision of the Rail Passenger Rights Regulation. The targeted revision aims to ensure that passengers who buy their tickets in a single transaction from a single platform are protected for the entire journey regardless of the number of rail operators involved.

In bijgevoegd BNC-fiche *Connecting Europe through High Speed Rail* vindt u een samenvatting van de communicatie, onze positie en grondhouding ten aanzien van het voorstel.

Datum

1 december 2025

Onze referentie

IENW/BSK-2025/296821

Geadviseerd besluit

Instemmen met het concept BNC-fiche. Volgens de vaste BNC procedure, geven de bewindspersonen van het verantwoordelijk ministerie eerst hun akkoord. Daarna gaat het concept fiche door voor BNC-afstemming in aanloop naar de Ministerraad.

Opgesteld door

DG Mobiliteit
Dir. Openbaar Vervoer en
Spoor
Veiligheid en Goederen

Aan

Minister en Staatssecretaris

Bijlage(n)

3

Kernpunten

Onze grondhouding is positief met aandachtspunten. De mededeling heeft tot doel om de verdere ontwikkeling van high-speed rail te ondersteunen en te versnellen middels een roadmap en concrete maatregelen om het toekomstbeeld van een goed functionerend en sneller high-speed rail plan in 2040 te kunnen realiseren. Het voorgestelde optreden, dat bestaat uit deels nieuw en deels reeds bestaand beleid, is geschikt om deze doelstelling te bereiken. Zo stelt de Commissie een kader voor, voor de ontwikkeling van een hogesnelheidsnetwerk voor spoorvervoer, maar blijven de lidstaten bevoegd bij besluitvorming over concrete infrastructuurprojecten en de financiering daarvan. Wel kijken we kritisch naar het aangaan van nieuwe specifieke verplichtingen en zetten we vraagtekens bij de beschikbaarheid van middelen vanuit het CEF-budget.

Connectiviteit middels spoorvervoer binnen Europa heeft de potentie om positieve effecten te hebben op de Europese concurrentiekracht, een goed verbonden en veilig Europa, de energietransitie, militaire mobiliteit en kan bijdragen aan een sterke Europese maakindustrie met de potentie van een wereldspeler.

Het verbeteren van de connectiviteit binnen Europa is een doelstelling die wordt onderschreven in het regeerprogramma. Daarbij zijn de internationale verbindingen en de aansluitingen op HSL-stations in Nederland en daarbuiten van bijzonder belang.

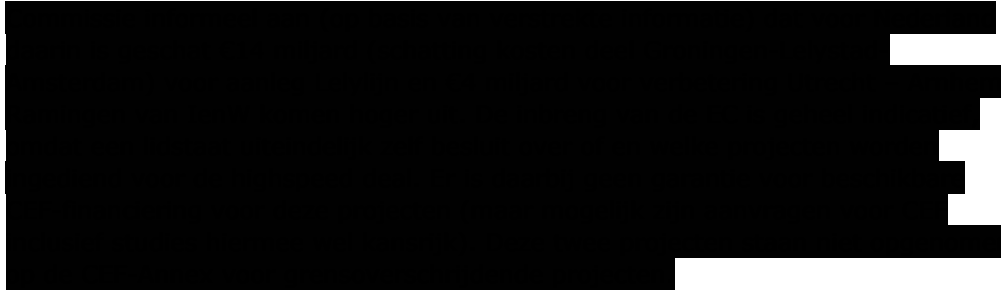
Deze communicatie bevat geen nieuwe financiële verplichtingen of nieuwe wetgeving, maar kondigt wel voorstellen voor nieuwe wetgeving aan.

De Europese Commissie streeft naar het presenteren van een "high speed deal" met toezeggingen / intenties van lidstaten te presenteren op de Connecting Europe Days september 2026.

Krachtenveld

Verwachting is dat de meerderheid van de EU-lidstaten het plan van de Europese Commissie zal verwelkomen. Het plan biedt een kans om de bereikbaarheid binnen Europa te vergroten en dan met name in Centraal en Oost-Europa waar de ontwikkeling van hogesnelheid vervoer per spoor nog beperkt is ontwikkeld. Een aantal lidstaten hebben reeds aangegeven aanzienlijke ambities te hebben met de aanleg van hogesnelheidsinfrastructuur.

Informatie die niet openbaargemaakt kan worden

Datum

1 december 2025

Onze referentie

IENW/BSK-2025/296821

Opgesteld door

DG Mobiliteit
Dir. Openbaar Vervoer en
Spoor
Veiligheid en Goederen

Aan

Minister en Staatssecretaris

Bijlage(n)

3

Toelichting*Internationale/Europese context*

De communicatie *Connecting Europe through High Speed rail* komt van de Europese Commissie en betreft een plan en roadmap ter verbetering van hogesnelheidsvervoer per trein in Europa. In deze communicatie zelf wordt geen nieuwe wetgeving aangekondigd.

Politieke context

Het verbeteren van de connectiviteit binnen Europa is een doelstelling die wij onderschrijven.

Financiële/juridische overwegingen

Aan de mededeling zijn geen rechtstreekse verplichtingen verbonden. Lidstaten blijven bevoegd zelfstandig te besluiten over de aanleg en financiering van hogesnelheidsspoorvervoer en zullen daarbij een maatschappelijke kosten baten analyse maken voor hun investeringen. Eventuele budgettaire gevolgen voor de Rijksbegroting worden ingepast op de begroting van het beleidsverantwoordelijke departement, conform de regels van de budgetdiscipline. We verwachten geen directe financiële gevolgen naar aanleiding van deze mededeling.

Strategie

De Europese Commissie zal de communicatie *Connecting Europe through high speed rail* presenteren op de Transportraad van 4 december 2025.

Om goed te kunnen beoordelen wat de mogelijke gevolgen voor de regeldruk zullen zijn en deze in kaart te kunnen brengen, verzoeken wij de Commissie daarom om een *impact assessment* uit te voeren voor de aangekondigde wetgevende voorstellen.

Uitvoering en gevolgen voor de maatschappij

Bij uitvoering van de maatregelen van de Europese Commissie kan er een aanzienlijke investeringsimpuls ontstaan voor de spoorweg(maak)industrie.

Voor het bedrijfsleven, maar ook voor landen, regio's en steden waarvandaan deze ontwikkeling concreet wordt, worden positieve effecten verwacht van de bijkomende maatregelen in het regelgevend kader en de Europese *governance* van de spoorsector. Toegang voor internationale treindiensten en inzet van materieel kan worden bevorderd. Echter dit kan pas worden beoordeeld nadat de aangekondigde wetgevende voorstellen beschikbaar komen.

Communicatie

Niet van toepassing

Voorgaande ontwikkelingen en alternatieven

In de communicatie wordt verwezen naar bestaande en lopende initiatieven zoals het Meerjarig Financieel Kader, de verordening Spoorwegcapaciteit en TEN-T beleid uit 2024. Hierop zijn separaat BNC-fiches opgesteld.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
02.	BNC fiche Connecting Europe through High-Speed Rail	Reactie op communicatie over Connecting Europe through High-Speed Rail
03.	COM(2025) 903 final	Mededeling Europese Commissie Connecting Europe through High-Speed Rail
04.	Staff Working document SWD2025)960	Overzicht van hogesnelheidslijnen (vanaf 160kmph) op het TEN T netwerk

Datum

1 december 2025

Onze referentie

IENW/BSK-2025/296821

Opgesteld door

DG Mobiliteit
Dir.Openbaar Vervoer en
Spoor
Veiligheid en Goederen

Aan

Minister en Staatssecretaris

Bijlage(n)

3